

Predstava Mama

RADIO SLOVENIJA 3, 02.11.2021, **ODER**, 14:05

NAPOVEDOVALKA

Spoštovana poslušalke, cenjeni poslušalci pozdravljeni v oddaji Oder, oddaji o sočasnem gledališču.

ANA ROZMAN (voditeljica)

Drage poslušalke, cenjeni poslušalci dober dan. Tokratni Oder namenjamo predstavi Mama, ki je nastala v koprodukciji **Prešernovega gledališča** Kranj in Mestnega gledališča Ptuj. Gre za večplastno in pretresljivo dramsko besedilo, ki govori o bolečini in osamljenosti mame, ki se spopada s sindromom praznega gnezda. Dramo je napisal francoski dramatik, pisatelj in režiser Florian Zeller, po mnenju britanskega časopisa The Guardian »najbolj fascinanten dramatik našega časa.« Mama je prvi del Zellerjeve družinske trilogije Mama, Oče in Sin. Gre za tematsko nepovezana dela, ki obravnavajo klasične družinske teme na neklasičen način. V slovenskih kinodvoranah lahko prav zdaj gledamo njegov film Oče z Anthonyjem Hopkinsom v glavni vlogi. Dramo o demetnem očetu smo lahko gledali tudi leta 2018 v **SLG** Celje, prav tako pa je na odru Minateatra lani zaživela drama Sin, ki bo kmalu dobila tudi svojo filmsko različico. Režiser predstave je Ivica Buljan za katerega je bila režija omenjene predstave svojevrsten izziv. O prvi gledališki izvedbi Mame na slovenskih odrih smo se pogovarjali s prevajalko Suzano Koncut, režiserjem Ivico Buljanom ter glavno igralko Darjo Reichman. Namenimo najprej nekaj besed Florianu Zellerju, ki je v Združenih državah Amerike ter v Veliki Britaniji velja za enega najbolj pogosto uprizarjanih avtorjev. Rodil se je leta 1979 v Parizu in najprej je zaslovel kot romanopisec in nato pa se je uveljavil še kot dramatik in gledališki režiser. Že njegova prva predstava Drugi, ki je bila leta 2004 uprizorjena v Parizu je bila med kritiki in občinstvom dobro sprejeta. Med drugim so o njej zapisali.

BERNARD STRAMIČ (bralec besedila)

V besedilu ni odveč niti ena beseda, nič ni leporečja po čemer tako hitro prepoznamo mladega dramatika. V njem ni prav nič neučinkovitega. Njegov slog je lahkoten, ironičen, melanholičen, skrajno očarljiv, brez vsakršnega besednega koketiranja. Koščki misli, zaplate stavkov, premolki in potem pa nekaj nenadnih eksplozij.

ANA ROZMAN (voditeljica)

Leta 2010 je Zeller napisal dramo Mama, ki je postala prvi del družinske trilogije Mama, Oče in Sin. Gre za tematsko nepovezana dela, ki obravnavajo klasične družinske teme na neklasičen način. V slovenskih kinodvoranah lahko prav sedaj gledamo njegov film Oče z Antoniom Hopkinsom v glavni vlogi. Zanje je Zeller prejel dva oskarja. Dramo o demetnem očetu smo lahko gledali tudi leta 2018 v **SLG** Celje in prav tako pa je na odru Mini teatra lani zaživela drama Sin, ki bo kmalu dobila tudi svojo filmsko različico. O dramatici Floriana Zellerja več Suzana Koncut prevajalka drame Mama.

SUZANA KONCUT (prevajalka, plesalka in koreografinja)

V Franciji je še vedno delal precej veliko razliko med velikimi nacionalnimi gledališči in tem, kar so nekoč imenovali Bulvar, oziroma kar je sedaj bolj ali manj izenačeno z privatnim gledališčem. Nekako bi se temu mogoče tudi reklo meščansko gledališče in Florian Zeller je zelo tipičen predstavnik tega meščanskega gledališča in je zaslovel na tem področju znotraj teh gledališč in zato ga recimo tisti, ki pristajajo na umetniškost velikih gledališč dolgo časa v Franciji sploh niso prav zelo cenili. Njegova slava se je dejansko začela v tujini, največ v Veliki Britaniji. Mogoče znotraj tega je treba tudi vedeti kakšen okus ima katera pač nacionalna publika in za Anglijo je precej običajno. Mislim precej razumljivo, da je Zellerja tako lepo in navdušeno sprejela. Druga stvar, ki nekako določa njegovo slavo je pa, da se ukvarja s temami, ki so na prvi pogled dokaj lahko razumljive in dostopne. Splošne vsem blizu, zelo lahko se je identificirati z liki iz njegovih dram. Najbolj izrazito se to vidi ravno v tej trilogiji Oče, Mama in Sin, ki dejansko sploh ni bila narejena kot trilogija. Med njimi je bila celo, pravzaprav mama prva napisana, ostali dve pa v razmikih več let ne vem štiri leta mislim, da je bilo med vsako od njih in se tudi, če jih zložimo skupaj ne sestavljajo neke družine in sestavljajo samo funkcije, družinske funkcije sestavljajo neko abstraktno družino. Zgodbe, ki jih pripovedujejo so pa s popolnoma drugačnih obdobij in s popolnoma drugačnimi osrednjimi konflikti ali pa osrednjimi problematikami. Moram pa reči, da je tudi mene nekako presenetilo, da je pisava Floriana Zellerja vendarle zelo zelo izčiščena in čeprav se ukvarja in igra z določenimi lahko razumljivimi stereotipi ali pa kar že ne vem, če bi rekla arhetipskimi vlogami, ampak stereotipnimi vlogami znotraj družine s katerimi se spet domnevno lahko vsi identificiramo z načinom kako izčisti svojo pisavo vendarle stopi korak dlje in

zabriše to možnost identifikacije, ker se različni pogledi, čisto literarno znotraj literarno tekstovni pogledi na osrednjo vlogo, ki jo obravnava nas nekako oddaljijo od te figure, te vloge matere, očeta ali sina in da nekako ugledamo večplastnost vsake od teh oseb in tudi večplastnost svojega stališča do takih vlog.

ANA ROZMAN (voditeljica)

Torej če prav razumem pravzaprav te teme, ki jih omenjate in torej teme s katerimi se lahko nekako vsakdo identificira v primeru Mame sindrom zapuščenega gnezda in potem v primeru drame Oče demenca in potem v primeru drame Sin najstniška depresija. Torej on pa vendarle zna te tematike povedati, napisati na prav določen način. Torej omenili ste ta njegov minimalizem slogovni recimo in kaj pa je še tisto, kar vendarle dela tega avtorja tako intrigantnega in torej, da tista njegova specifična zaradi katere vendarle zna neko recimo temu občo temo povedati na drugačen način.

SUZANA KONCUT (prevajalka, plesalka in koreografinja)

No jaz znotraj tega lahko govorim samo o drami Mama, ne moram govoriti o Očetu, ker ga poznam tako kot vi samo kot gledalka in o Sinu ravno tako. Mislim da niso njegova pisava ni enaka v vsakem delu, ki se ga loteva. Pri mami je pa zelo izrazito to, da se poigrava z nekim mehanskim ponavljanjem situacij zaradi katerih se mi nenadoma ne moramo več določiti kaj je tukaj resnica in katero videnje je dejansko dogajanje in kaj je samo plod mamine domišljije in to doseže ne samo s ponavljanji replik kot sva prej rekli, ampak tudi s ponavljanji celotnih prizorov, ki so rahlo, le rahlo zamaknjeni in znotraj tega je njegovo pisanje izrazito ekonomično. Zelo kratke čiste replike so, ki se nenehno ponavljajo skozi različne prizore in skozi različnih, v različnih fazah razvoja zgodbe in pri prevajanju je treba tukaj najti pravo mere med tem mehaniko ponavljanja in vendarle enem zelo subtilnim variiranjem, ki sploh omogoči ta zamik med prizori in lahko bi rekli, da je v uporabi jezikovnih sredstev Zeller izjemno učinkovit in da res uporablja zelo ozek nabor in besed in jezikovnih sredstev, ki so pa vendarle vmesni in tehni.

ANA ROZMAN (voditeljica)

Nosilna vloga v predstavi Mama je pripadla igralki **Darji Reichman**, ki ima za seboj že dolgo in plodno igralsko kariero. Zaupala nam je kako je doživela Zellerjevo besedilo ko ga je prvi prebrala.

DARJA REICHMAN (gledališka, televizijska in filmska igralka ter članica igralskega ansambla **Prešernovega gledališča** Kranj)

Preprostost in pa hkrati zagonetnost. To sta dve vrlini, ki se prepletata. V prvem trenutku, prvem hipu ko prebereš se ti lahko zaradi dialogov, ki tečejo in ki so zelo izgovorljivi zazdi, da gre za nek preprost konverzijski tekst, konverzijsko dramo med na začetku možem in ženo in potem pač sinom, ki se pojavi in še dekletom. Ampak seveda to je samo prvi vtis a ne. Takoj zatem vidiš, da on predvsem v tej drami Mama, to je prva izmed te njegove triologije, torej to dramo je napisal prvo leta 2010 in da je strašno zapleten in da nič ne doreče do konca in nič ne doreče v tekstu ko ga bereš do konca kaj je res in kaj ni. S tem se zelo poigrava in v resnici je seveda vse lahko res in lahko pa neke ostane, da mogoče pa tudi ni to in to bi bila neka taka prva asociacija no za to dramo ko sem jo prvič pač prebrala in pa seveda, da gre za zelo težko vlogo, ki je absolutno večplastna in vedela sem, da me čaka težko delo.

ANA ROZMAN (voditeljica)

Tudi režiser Ivica Buljan je izpostavil kompleksnost in večplastnost Zellerjeve drame. Po njegovem mnenju je prav Mama najbolj enigmatično delo od vse triologije. Medtem ko sta deli Oče in Sin bolj narativni in literarni Mama ostaja na ravni dvoumnosti in se nenehno izmika jasnemu branju Ivica Buljan.

IVICA BULJAN (gledališki režiser, dramaturg, umetniški vodja, direktor festivalov, urednik, prevajalec in prirejevalec besedil)

Ko preberemo prvi in drugi prizor bi lahko sklenili, da gre za premišljeno, rafinirano, psihološko dramo. V nekem trenutku pa ugotovimo, da se razpoke v besedilu vse bolj širijo in da so pravzaprav razpoke glavni motiv drame in ne zgodba, ki jo gledamo na površju. Zelo zanimivi so fantazijski deli v predstavi, saj ne moramo vedeti ali smo ves čas gledali mamino stvarnost ali pa gre zgolj za njen fantazijski svet.

ANA ROZMAN (voditeljica)

Darja Reichman je v svoji karieri odigrala že kar nekaj vlog zapletenih, kompleksnih ženskih likov in prav to ji je pomagalo, da je lahko v polnosti zapopadla lik Ann. Kot je dejala je skušala stopiti v čevlje mame, ki izgublja vse tisto, kar je dolga leta utemeljevalo njen obstoj, ko njen sin odide od doma in si najde dekle je soočena z ničem. Izpraznjena je in brez smisla. Občuti neznansko težo svojega življenja, ter žaluje za mrtvim partnerskim odnosom. **Darja Reichman**.

DARJA REICHMAN (gledališka, televizijska in filmska igralka ter članica igralskega ansambla **Prešernovega gledališča** Kranj)

Tukaj gre ja za sindrom praznega gnezda, ki pa ga seveda vsaka oseba, torej v tem primeru mati lahko doživlja popolnoma drugače in pri tej Ann, oziroma Ani ji rečemo gre seveda že za obliko nekega psihičnega stanja. To ni čisto normalna ženska v tem smislu, da je soočena sama s sabo in je s tem sprjaznjena, ampak jo ta njena stiska, stiska tega da je ostala sama v tej hiši, da mož odhaja, da ga sumi, da ima pač neko drugo ljubezensko zvezo in njena izpraznjenost čustvenega življenja z možem in pa odsotnost sina na katerega je prenesla vso to ljubezen, ki je recimo ni več dobivala od moža jo pripelje v dejansko neko psihično stisko, ki bi ji lahko rekli pač sedaj, če bi se ukvarjali s tem iz medicinskega stališča mogoče celo klinični primer v navednicah. No ona pač se poslužuje tablet. Torej uspavalnih tablet, najbrž tudi pomirjeval in pač Zeller ne napiše to kakšne so tabletko. To so neka modra tabletko, ki jo vzameš in potem ti bo boljše in boš lažje živel in sploh se lahko spoprijemal z življenjem in ni samo to, da ona to jemlje, tudi mož ji je na nek način ves čas komaj vidi, da je ona nekako neprimerne obnašanja ji že reče morala bi vzeti uspavalno tableto in malo še zaspiti. Torej ker tako se najlažje spoprimemo z nekimi stiskami nekih naših najbližjih, da jim rečemo malo še zaspita, da bo bolje. Je pa seveda to, da po Zellerju se vse to odvija v njeni glavi. To je celoten ta tekst, mogoče razen zadnjega prizora, čisto zadnjega, ki je lahko realističen je lahko to vse plod njene domišljije, njenih sanj, njenega tega ko v bistvu leži v bolnici ko je vzela preveliko dozo pač teh uspavalnih tablet in so jo rešili. Mislim lahko je tako, vemo pa ne. Vsak gledalec in tudi jaz sem si morala pač narediti svojo sliko in moja slika je pač, oziroma moja podoba te ženske Ann je, da je vse to kar se ji dogaja dejansko resnično v tistem trenutku. V tistem trenutku ona res to izreče in izreče neke stvari, ko sem se jaz spraševala ko sem brala tekst in recimo s tem sem se v resnici zelo zelo veliko ukvarjala in ker na začetku ko sem prebrala ta tekst mi je bila ona odbojna in sedaj odbojni lik je težko igrati. Ti moraš lik vedno imeti rad in nekako se moraš z njim utelesiti ga, ampak tako da ga čutiš in da ga zagovarjaš in da je to in da se ti smisli in recimo v tekstu so stavki ko govorijo hčerke grozne reči. Jaz pač osebno nimam, imam pač samo enega otroka sina, ampak sem rekla ne predstavljam si kako lahko recimo mama o svojem otroku govori recimo take stvari, da ni dovolj bister ali pa tako. Ampak potem ko sem bolj to razmišljala in študirala in brala tudi določene literaturo sem prišla seveda do tega, da je to tudi možno.

ANA ROZMAN (voditeljica)

No to je bilo pravzaprav moje naslednje vprašanje torej kako ste raziskovali ta lik. Torej omenili ste že, da vam je bila na začetku odbojna. Vam je mogoče potem kot igralki lahko to potem še v večji izziv. Torej vendarle potem nekako utelesiti ta lik, ki pa vam je na začetku odbojen in ga še bolj raziskati.

DARJA REICHMAN (gledališka, televizijska in filmska igralka ter članica igralskega ansambla **Prešernovega gledališča** Kranj)

Absolutno to sedaj o čemer govorim to je bilo res tisto prvo, prvo branje takoj po tem ko smo začeli študirati in začeli analizirati Ivica Buljan in režiser in **Marinka Poštrak** dramaturginja sta tukaj res opravila veliko delo in res smo imeli prekrasne te bralne vaje, kjer smo se ogromno pogovarjali in pač veliko izhajali tudi iz raznih filmov linčevskih recimo režij tega, kjer nekaj v nekem trenutku je realno, v naslednjem trenutku ne veš kaj tista oseba vidi. S tem smo se ogromno poigravali in zelo hitro sem to Ano vzljubila. Zelo, zelo hitro in jo lahko absolutno poistovetila nekako pač s sabo, če bi se jaz znašla v nekem takem trenutku kje bi, kjer bi se mi zazdelo, da oziroma bi čutila, da mož odhaja in da ga ni in da ni prisoten več v mojem življenju in tudi če je fizično prisoten in da ni čustveno in da so otroci odšli in to je v bistvu ena tragična zgodba. Tragična zgodba in potem ko sem že, ko smo že prišli nekako do konca tega, do pred premiernega vzdušja in ko sem še bolj pač začela še razmišljati o drugih stvareh in sem začela na ta tekst gledati tudi iz vidika v bistvu nekega opozorila. Opozorila za ta sodobni svet in za sodobno družbo, ki nekako spet vedno bolj želi uveljaviti to, da je vsaj en del, da je ženska tista, ki mora biti nekako mati, skrbeti za dom, družino in naj bi ji bil to cilj v življenju in prav tem tekstu vidiš, da kako je pomembno, kako je pomembno, da ima ženska poleg pač družine, otrok nek svoj svet, svoje življenje. Jaz ne bom sedaj tukaj rekla, da je lahko tudi nujno in lahko ženska tudi posveti, da pač nima neke službe in pa da dela samo to, ampak da ima še vedno zraven nek svoj svet, ki jo bogati in ki jo dela živo, močno in potrebno v temu življenju, da ve da je tudi nekemu drugemu potrebna in da ni sama sebi namen.

ANA ROZMAN (voditeljica)

O temah kako doživlja vlogo Ann v kontekstu svojih dosedanjih ženskih vlog je **Darja Reichman** povedala.

DARJA REICHMAN (gledališka, televizijska in filmska igralka ter članica igralskega ansambla **Prešernovega gledališča** Kranj)

Trajanje: 26:00

4 / 4

Vsaka vloga je popolnoma nova. Izkušnje so nekaj, ampak ti jo vzameš čisto kot nepopisan papir. Nič ni da bi rekla ah saj to sem pa že tam odigrala, to bom pa odigrala in temu se jaz absolutno izogibam tudi kot igralka in najhujše mi je če začutim, da nekje moram vleči, oziroma ne da moram, ampak da nehote neke predalčke povlečem in pri tej vlogi, pri tej vlogi se mi zdi, da so se zleile neke stvari v neko enost in da jo od začetka do konca in mislim jaz sploh nimam tega občutka, da igram, ampak enostavno živim. S tem tudi nekako odbiješ to tremo, ki je seveda predpremiero in tudi pred vsako predstavo je prisotna, je odgovornost in kakorkoli je to ura in pol nekega mislim življenja na odru, ki se mora zgoditi in ne sme priti do kakšnih ne vem zapletov ali česarkoli in moraš imeti dovolj in psihične in fizične energije in vse. Ampak to da uživaš in da na odru, mislim da enostavno, da te to tudi poleg muke, ki jo recimo lik doživlja, da ti je to nek užitek ko stojiš in gor na odru in pač živiš.

ANA ROZMAN (voditeljica)

Dodajmo še nekaj besed o celostni podobi predstave. Scenografija ne minimalistična kot je povedal francoski scenograf in kostumograf Rudy Sabounghi je pri odločitvi za sceno sledil preprostosti naslova drame. Tako kot je naslov drame po svoje enostaven, kratek, preprost, hkrati pa zaobjema veliko psiholoških konotacij, tako si je zamislil tudi scenografij. Gol prazen prostor je napolnil samo z najnujnejšimi predmeti. V določenih prizorih je na odru samo miza, v določenih zgolj bolniška postelja. V ozadju scenografijo dopolnjujejo video projekcije, ki so dela umetnice Toni Soprano Meneglejte in Sonde 13. zamegljene človeške podobe na videu še potencirajo srhljivo občutje drame. Svoje doda tudi skrbno izraba glasba, ki prostor še dodatno napolni z atmosfer grozljivke. Poleg **Darje Reichman** v glavnih vlogah nastopajo še Borut Veselko, **Blaž Setnikar** in **Doroteja Nadrah**. Dramaturginja je **Marinka Poštrak**, lektorica Barbara Rogelj. Predstava Mama je bila prvega oktobra premierno uprizorjena v **Prešernovem gledališču** Kranj. Šestindvajsetega novembra pa bo premier doživela še v Mestnem gledališču Ptuj. Gre za prvo gledališko izvedbo te drame na slovenskih odrih. Drage poslušalke, cenjeni poslušalci to je bila oddaja Oder. Namenili smo jo predstavi Mama v koprodukciji med **Prešernovim gledališčem** Kranj in Mestnim gledališčem Ptuj. Oddajo sem pripravila in uredila Ana Rozman, bral je Bernard Stramič, za tonsko podobo je poskrbel Maks Pust. Hvala za vašo pozornost, prijeten dan še naprej.